

SPRAVODLIVOSŤ, ALEBO CTI OTCA A MATKU SVOJU

Rodinná katechéza 126-2020 (695)

www.inky.sk

týždeň po 1. 3. 2020

„Cti svojho otca a svoju matku, aby si dlho žil na zemi, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh!“ (Ex 20, 12). „A bol im poslušný“ (Lk 2, 51). Pán Ježiš sám pripomenul dôležitosť tohto „Božieho prikázania“. Apoštol učí: „Deti, poslúchajte svojich rodičov v Pánovi, lebo je to spravodlivé. Cti svojho otca i matku, to je prvé prikázanie s prislúbením: Aby ti dobre bolo a aby si dlho žil na zemi“ (Ef 6, 1-3).

BOŽIE SLOVO:

(Prísľ 11,27-31)

Čítanie z knihy Prísloví: *Kto usilovne hľadá dobré, vyhľadáva blahovôľu (pre seba), ale kto vyhľadáva zlo, ono naň príde.* ²⁸ *Kto si zakladá na svojom bohatstve, ten uvädne, spravodliví však budú pučať ako list.* ²⁹ *Ten, kto sa prehrešuje proti svojmu domu, bude vietor žať, blázon však bude slúžiť múdre mu (človekovi).* ³⁰ *Ovocie spravodlivosti je stromom života, nespravodlivosť však uchvacuje život.* ³¹ *Ak sa spravodlivému odpláca tu na zemi, nuž o čo väčšmi bezbožnému a hriešnemu človekovi?! Počuli sme Božie slovo!*

KATECHÉZKA (KKC 2197 – 2200)

(na doplnenie www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 325, 407,)

„Štvrtým prikázáním sa začína druhá tabuľa zákona. Toto prikázanie ukazuje poriadok lásky. Boh chcel, aby sme si po ňom ctili svojich rodičov, ktorým vďačíme za život a ktorí nám odovzdali poznanie Boha. Sme povinní ctíť a vážiť si všetkých, ktorých Boh pre naše dobro obdaril svojou autoritou.“ (KKC 2197)

Ak by sme išli k tomu najužšiemu významu tohto prikázania, vodítko by sme našli napríklad aj v týchto dvoch textoch z Písma. Najprv Ježiš, ktorý v súvislosti s týmto prikázom hovorí: „Mojžiš povedal: „Cti svojho otca i svoju matku“ a: „Kto by zlorečil otcovi alebo matke, musí zomrieť.“ ¹¹ Vy však hovoríte: „Keď človek povie otcovi alebo matke: Korban, čo znamená, že všetko, čím by som ti mal pomáhať, je obetný dar,“ ¹² už mu nedovolíte nič urobiť pre otca alebo pre matku.“ (Mk 7,10-12) A potom Pavol, ktorý v súvislosti s pojmom „úcta“ hovorí: „Starší, ktorí sú dobrými predstavenými, zasluhujú si dvojnásobnú úctu, najmä tí, čo sa namáhajú pri slove a vyučovaní.“ ¹⁸ Ved' Písmo hovorí: „Mlátiacemu volovi nezaviažeš papuľu“ a „Robotník si zaslúži svoju mzdu.““ (1 Tim 5,17-18) Ako sme už asi z oboch textov porozumeli, slovo „úcta“ sa v nich vzťahuje k hmotnej odplate a starostlivosti. „Uctiť si niekoho“ znamená v reči Biblie „zaplatiť mu“ – a v oboch týchto prípadoch z podľnosti.

Štvrté Božie prikázanie je teda v prvom rade prikázáním *slušnosti*. Tak, ako o slušnosti hovorí napríklad psychológ Erich Fromm: „Byť slušným znamená nerobiť podvody a triky pri výmene tovaru a služieb alebo pri výmene citov. „Dávam ti toľko, koľko ty dávaš mne“ platí práve tak pre hmotne veci ako aj v láske a je to vládnuce etické pravidlo v kapitalistickej spoločnosti.“ Ako vidieť, nielen kapitalistickej. V Cirkvi tomu hovoríme *spravodlivosť*. „Spravodlivosť je morálna čnosť, ktorá spočíva v stálej a pevnej vôli dať Bohu a bližnému to, čo im patrí,“ (KKC 1807). Všetci poznáme príbeh *O troch grošoch* – o mužovi, ktorý denne zarobil tri groše, jeden dával deťom, jeden rodičom a z jedného žil. Často ho veľmi vážne opakujú ekonómovia či sociológovia. Muž z rozprávky má celý život príjem – alebo životný štandard, ak si to tak nazveme – stabilný jeden groš: Ako dieťa prijíma groš od svojich rodičov v podobe ich starostlivosti. Ako dospelý žije z jedného groša z tých, ktoré si svojou prácou zarobí. A ako starec bude žiť takisto z groša, ktorý mu bude splácať jeho syn, ktorého vychovával a ktorému kedysi jeden zo svojich grošov venoval – úplne rovnako, ako on sám splácal svojim rodičom svoj vlastný dlh. „Zachovávanie štvrtého prikázania má svoju odmenu: „Cti svojho otca a svoju matku, aby si dlho žil na zemi, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh!“ (Ex 20, 12). Zachovávanie tohto prikázania prináša spolu s duchovným ovocím aj časné ovocie pokoja a blahobytu. A naopak, nezachovávanie tohto prikázania spôsobuje veľké škody spoločnostiam i jednotlivým osobám,“ (KKC 2200) pokračuje Katechizmus. A my už aj sami cítime, že je to naozaj tak. Muž z rozprávky *O troch grošoch* žije pokojný, stabilný a naplnený život, ale len preto, že on, jeho rodičia aj jeho deti ctia túto zásadu spravodlivosti a navzájom si splácajú to, čo od druhého prijali, nielen peniaze – a súčasne sa neboja byť štedrý jeden k druhému, pretože si dôverujú a vedia, že v správnom čase ten druhý urobí to isté, čo oni jemu robia teraz a dieťa, vychované starostlivosťou svojich rodičov, sa zase vo svojom čase rovnako postará o svojich rodičov v starobe.

Ak by táto dôvera neexistovala, ak by nejestvoval cit pre Frommovu *slušnosť*, ak by sa nectila *spravodlivosť*, potom by sa celý systém rozpadol. Vidíme to na Európe. Mladí ľudia sa zdráhajú investovať do detí – prečo aj? Uživať a robiť kariéru je výnosnejšie, než sa spoliehať na pochybnú vďačnosť detí v dobe, ktorá má pre seniorov v lepšom prípade starobinec, v horšom eutanáziu...

Má to ale omnoho širší záber. Ako konštatuje Katechizmus: „Takisto sa týka príbuzenských vzťahov s ďalšími členmi rodiny. Žiada, aby sme preukazovali úctu, láskavosť a vďačnosť starým rodičom a predkom. Vzťahuje sa napokon na povinnosti žiakov voči učiteľom, zamestnancov voči zamestnávateľom, podriadených voči svojim predstaveným, občanov voči svojej vlasti a voči tým, ktorí ju spravujú a v nej vládnu. Toto prikázanie zahŕňa a predpokladá aj povinnosti rodičov, poručníkov, vyučujúcich, vedúcich, vysokých štátnych úradníkov, vládnych činiteľov a všetkých, ktorí vykonávajú moc nad inými alebo nad spoločnosťou osôb.“ (KKC 2199). Ako v rodine, tak aj v klane, v obci, v okrese, v kraji, v štáte, všetko a všade môže prosperovať len na základe spravodlivosti, ktorú toto prikázanie nariaďuje. Krátkodobu môže nespravodlivý človek niečo získať – ale ak má niečo pretrvať, musí to byť postavené na slušnosti, na spravodlivosti – alebo, ako hovorí Písmo, na *úcte*. Táto úcta, stelesnená v konkrétnej vernosti a spravodlivosti, je bránou k láske a teda aj ku kresťanstvu.

UVAŽOVANIE:

Niekedy máme v Cirkvi taký nešikovný zvyk, že ideme rovno k pokročilým náukám a pritom si neoveríme, či nám vôbec stoja základy, na ktorých by sme chceli stavať. A tak sa stretáme s ľuďmi – prepáčte mi, ak sa náhodou opakujem, možno som to už spomínal – ktorí čítajú *Terézkou Ježiškovu* alebo *Denníček sestry Faustíny* – ale pritom ešte ani nepoznajú Krista, neuverili v Neho, neobrátili sa a ani nepoznajú Evanjelium. Nečudo, že im to nie je k osohu a často skôr ku škode, pretože nerozumejú tomu, čo oni autori hovoria a ak aj niečo z toho skúsia, robia to zle a nakoniec veľmi vytrvajú. My, kňazi, sa s tým stretáme na poučeniach, kde *mystagógiu*, náuku o sviatostiach, vrchol katechézy a vrchol uvádzania do kresťanského života, často prednášame už aj tak zhusteným spôsobom snúbencom a rodičom, ktorí sú neveriaci a neobrátenejší a samú cestu uvedenia do kresťanského života ešte ani nenastúpili.

Dnešná téma je niečo podobné. Často hovoríme o tom, že máme milovať ako Ježiš, do krajnosti, aj nepriateľov. Cítíme bázeň pred niečom tak veľkým a pýtame sa, ako by sme mohli niečo také dokázať. A pritom nám ani veľmi nenapadne spýtať sa: Som v prvom rade vôbec *spravodlivý*? Dávam späť aspoň toľko, koľko prijímam a dostávam? Od rodičov? Od rodiny? Od susedov, od obce, spoločnosti, štátu? Od Cirkvi? Od Boha? Tak, ako Ježiš onoho mladíka: najprv sa pýtal na základy, na prikázania, na to, či je vôbec *spravodlivým človekom* – až potom ho pozval, aby nasledoval Majstra a stal sa *Božím synom*!

OTÁZKY NA REFLEXIU:

Som *spravodlivý*? Vraciam naspäť aspoň toľko, koľko dostávam? Dodržiavam záväzky voči ľuďom, spoločnosti, Cirkvi, Bohu? Som spoľahlivý a verný? Nepodvádzam v tomto? Ako by vyzerala takáto spravodlivosť voči mojim rodičom? Rodine? Príbuzným? Priateľom? Obci? Štátu? Farnosti, Cirkvi? Voči Bohu? Čo všetko od nich dostávam? Čo všetko im dlžím? Koľko vrátiť späť by bolo odo mňa spravodlivé? Rozoberte si každú túto oblasť zvlášť, do hĺbky a veľmi konkrétne!